

Cīņa ar invazīvajām sugām iespējama tikai visiem kopā

Inga Kaļva-Miņina

Ja pirms kāda laika ziņas par Spānijas kailgliemeža parādīšanos Latvijā vēl nešķita nekas ārkārtējs, tad šobrīd šī invazīvā suga nodara arvien lielākus postījumus ne vien dārzos, bet arī publiskās teritorijās, apdraudot bioloģisko daudzveidību, izkonkurējot vietējās sugas un arī pārnēsājot slimību ierosinātājus. Lai apjaustu situācijas nopietnību, vērts atcerēties, ka viens šāds gliemezis sezonā var izdēt līdz pat 500 olām, visaktīvāk to darot no jūlija līdz septembrim.

Ziņas par Spānijas kailgliemeža atradnēm ir ļoti svarīgas

31. jūlija vakarā iniciatīvu kopienas «Nezināmā Rēzekne» aktīvākie dalībnieki devās Spānijas kailgliemeža izaicinājuma pastaigā Rēzeknes valstspilsētas Centra rajonā (arī augustā notika šādas tikšanās reizes, lai Rēzeknē ierobežotu Spānijas kailgliemeža izplatību). Par šajā laikā novēroto pastāstīt aicināju Dabas aizsardzības pārvaldes Komunikācijas un dabas izglītības departamenta Dabas izglītības un tūrisma nodaļas vecāko dabas izglītības speciālisti REGĪNU INDRIĶI.

Kādi ir novērojumi pēc divām Spānijas kailgliemežu vākšanas «talkām» Rēzeknē?

– Par «talkām» tās laikam īsti nevarētu saukt. Tā drīzāk dēvējama par iniciatīvu kopienas «Nezināmā Rēzekne» ierosinājumu, kuras viens no mērķiem – pievērst kopienas uzmanību invazīvajām sugām, tostarp Spānijas kailgliemeža izplatības apzināšanai Rēzeknes valstspilsētas teritorijā, aktualizēt nepieciešamību ziņot par invadētām teritorijām, pievērst valstspilsētas pašvaldības un zemes īpašnieku uzmanību un aktivizēt iesaisti Spānijas kailgliemeža ierobežošanā gan pašvaldības, gan privātajās zemēs.

Jau pirmajās kailgliemeža «medībās» Centra rajonā tapa skaidrs, ka suga ir izplatījusies arī Rēzeknē. Nelielā teritorijā (Kr. Valdemāra ielas un Krasta ielas krustpunktā Rēzeknes upes promenādē) divu stundu laikā savākti vairāki tūkstoši gliemežu, kopā seši spaiņi. Jāpiezīmē, ka mitrā laikā tiem īpaši tīkama bija nopļautā, bet nenovāktā zāle.

Arī Vīpingas mikrorajonā Spānijas kailgliemezis ir izplatīts – to apliecina gan aktivitātes dalībnieku vākums, gan sarunas ar vietējiem. Arī šeit lielākā kailgliemežu koncentrācija ir stihiski izveidotās nopļautās zāles, dārza atlieku un atkritumu kaudzēs. Kā atzina vairāki uzrunātie, problēma ir utilizācija, kā arī tas, ka apkārtējie zemes īpašnieki necinās ar Spānijas kailgliemežiem.

Žēl, ka ierosinājumu pagaidām nav sadzirdējusi pašvaldība.

Savukārt par atbalstu un iesaisti paldies sakām SIA «Rēzeknes ūdens» galvenajam inženierim Gunāram Spradzenko, ar kura palīdzību savāktie un «iesālītie» kailgliemeži ir utilizēti.

Kādēļ ir svarīgi cilvēkiem, sastopot šo invazīvo sugu, par to ziņot vietnē www.invazivs.lv?

– Ziņas par Spānijas kailgliemeža atradnēm ir ļoti svarīgas, lai saprastu, cik strauji tas Latvijā izplatās, un plānotu nepieciešamās darbības šīs sugas izplatības ierobežošanai, tai skaitā normatīvo aktu grozījumus. Tāpat sugas izplatība ir svarīga problēmas nozīmīguma izpratnei, piemēram, lēmumu pieņēmējiem. Katru ziņojumu caurskata eksperti un apstiprina vai koriģē sugu, ja nav īstā, vai šaubu gadījumā sazinās ar ziņotāju.

Ikviens var ieskatīties Spānijas kailgliemeža izplatības kartē (<https://ozols.gov.lv/kartes/apps/sites/#/invazivo-sugu-parvaldnieks/pages/inv-dzivr-sugu-noverojumi>). Te gan jāpiezīmē, ka šobrīd tur pamatā ir «Nezināmā Rēzekne» aktivitāšu laikā iezinotā informācija. Lai apzinātu reālo situāciju, aicinām aktīvi ziņot.

Jūlija izskaņā iniciatīvu kopienas «Nezināmā Rēzekne» aktīvākie dalībnieki devās pirmajā Spānijas kailgliemeža izaicinājuma pastaigā Rēzeknes valstspilsētas Centra rajonā (Regīna Indriķe – 1. foto otrajā rindā pirmā no labās). Bet augustā (jau otrajā šāda veida tikšanās reizē) kailgliemežu lasīšana notika Vīpingas parka teritorijā (Regīta Zeiļa – 2. foto vidū)

Runājot par Spānijas kailgliemezi, jaunākais Latvijas pieredzē balstītais ir Daugavpils Universitātes Dabas izpētes un vides izglītības centra 2022. gadā sagatavotais izdevums «Spānijas kailgliemezis (*Arion vulgaris*) un citu invazīvo kailgliemežu sugas Latvijā un to ierobežošanas metodes» (pieejams <https://www.daba.gov.lv/lv/media/15143/download>). Šī saite pieejama arī www.invazivs.lv Spānijas kailgliemeža sadaļā.

Kas cilvēkiem būtu jāatceras pirms/ pēc kailgliemežu «medībām»?

– Spānijas kailgliemežu nolasīšana ar rokām ir viena no metodēm – tā gan ir viena no darbietilpīgākajām metodēm. Kailgliemežu nolasīšanai vispiemērotākais laiks ir, iestājoties krēslai. Tos var lasīt arī agri no rīta vai pēc lietus, jo mitros apstākļos un tumsā tie ir visaktīvākie.

Jāatceras, ka kailgliemežu ierobežošana jāveic katru gadu, no agra pavasara līdz vēlām rudenim. Jācenšas panākt, lai pēc iespējas mazāks gliemežu skaits sasniegtu olu dēšanas vecumu un izdētu olas.

Vācot kailgliemežus, jāizmanto gumijas cimdi. Darbarīki, apavi, rokas – tie jānotīra pēc katras apkarošanas reizes, lai neizplatītu olas vai gliemežus citviet. Darbojoties vakarā, noderēs arī lukturītis.

Svarīgi izmantot pareizas ierobežošanas metodes, lai neveicinātu dabas piesārņošanu (ar nepareizas koncentrācijas indēm, sāli), kā arī pareizi apsaimniekot bioloģiskos atkritumus un neizmest tos ārpus privātmāju un mazdārziņu teritorijām, lai neradītu neuzmanītus šo kaitēkļu vairošanās perēkļus. Tāpat jāapzinās, ka cīņa ar invazīvajām sugām iespējama tikai visiem kopā, jo kailgliemeži neievēro īpašumu robežas. Tas, ko vēlamies uzzvērt, – ja ziņo un informē par invazīvo sugu, tas nenozīmē, ka Dabas aizsardzības pārvalde nāks un savāks Spānijas kailgliemežus.

Kailgliemežu utilizācija ir problēma, kurai risinājums meklējams visu ieinteresēto pušu sadarbībā un aktīvā rī-

Foto no "Nezināmā Rēzekne" Facebook lapas

cībā, piemēram, zemes īpašniekiem – aktīvi nolasot vai ar citām metodēm apkarojot Spānijas kailgliemežus, pašvaldībām – rīkojot talkas, izvietojot konteinerus vai pielietojot limacīdus publiskās vietās, bet bioloģisko atkritumu apsaimniekotājiem – piedāvājot utilizēšanas iespējas.

Vēl viens aspekts, kas jāņem vērā, – dažreiz nākas sastapties ar 10–20 cm garu melnu vai tumši pelēku kailgliemezi – tumšo kailgliemezi. Tā mantija ir vienkrāsaina, bet tā pēda (apakša) ir balta. Tā ir īpaši aizsargājama suga, un šāds kailgliemezis nav jāiznīcina.

* * *

Regīta Zeiļa, biedrības «Nezināmā Rēzekne» valdes locekle:

– Runājot par invazīvajām sugām, šobrīd mēs vēl esam tajā posmā, kad kaut ko var mainīt, tādēļ mums jārīkojas, un te ir ļoti būtiska kopienas iesaiste. Nav jēgas vākt gliemežus, ja to nedara kaimiņš, arī ja tas netiek darīts pašvaldības zemēs, kas ir publiskās teritorijas, no kurām gliemeži aiziet atpakaļ uz privātajām teritorijām.

Vairākas reizes esam uzrunājuši pašvaldību, sakot, ka esam gatavi nākt kopā, virzīt priekšlikumus, skatīt labās prakses piemērus, kas ir citās pašvaldībās, bet diemžēl līdz šim neesam bijuši sadzirdēti. Valmierā, piemēram, ir publiski pieejami konteineri un kailgliemežu lasīšanai norādītas arī konkrētas vietas (*lai iedzīvotājiem atvieglotu iespējas utilizēt Spānijas kailgliemežus, arī Jēkabpilī vairākās vietās izvietoti speciāli atkritumu konteineri to utilizācijai – I.K.-M.*). Citās pašvaldībās ir kopīgi organizētas talkas, kurās cilvēki nāk vākt kailgliemežus.

Mēs «Nezināmā Rēzekne» – plānojam ceturtdienās turpināt Spānijas kailgliemežu vākšanu, un ir prieks, ka cilvēki iesaistās. Katrs gliemezis, ko mēs novācam, nozīmē to, ka nerodas 500 jaunu gliemežu. Tas ir to vērts – pacelt šo vienu gliemezi, utilizēt, lai 500 citi līdzīgie neapēd augus.

Nodibināta biedrība cīņai pret Spānijas kailgliemežu invāziju

Foto no Ainas Jēkabsones personīgā arhīva

«Šādi bija pirmā vakara gliemeži, pirms sākām piebērt klāt jaunpienācējus. Nekādu dzīvības pazīmju. Olas ir izturīgākas, bet arī tās iznīks šajā mucas saturā nedēļas laikā dabīgā ceļā,» par Spānijas kailgliemežu talku stāsta Aina Jēkabsonē

Lai apturētu Spānijas kailgliemežu invāziju, ir nodibināta biedrība «Pret Spānijas kailgliemeži», kuru izveidojuši Aina un Haralds Jēkabsoni no Talsiem un Ilze Mājeniece no Kokneses.

«Spānijas kailgliemezis vairs neietekmē tikai dārzkopjus, bet kļuvis par globālu problēmu arī iedzīvotājiem pilsētās. Ja ietves ir klātas ar gliemežu masu un gribēties pārvietoties ar elektroskūteri, tā būs diezgan neiespējama misija. Iedzīvotāji, kas Talsu pusē mēģinājuši pabraukt pa šādām ieliņām, atzīst, ka ir traki. Ir arī kultūras pasākumu vietas, kas tiek invadētas ar šo Spānijas kailgliemezi. Talsos Tigulkalnā reizi gadā notiek bezmaksas koncerts, kur visi sēž uz sedziņām zālienā, bet šobrīd Tigulkalnā ir šis gliemezis, un to, kā turpmāk notiks pasākumi, es nezinu. Ja cilvēki nolasītu gliemežus, tad, iespējams, šajā teritorijā varam to vēl ierobežot. Bet, kad tie nonāk savvaļā – plāvās, mežos – tad tā ir katastrofa,» laikrakstam «Vietējā Latgales Avīze» stāsta viena no biedrības «Pret Spānijas kailgliemeži» izveidotājiem AINA JĒKABSONE.

Nesen Talsos biedrība organizēja trīs dienu talkas, vācot Spānijas kailgliemežus. «Sarežģītākais ir atrast cilvēkus, kas ir gatavi lasīt gliemežus. Kamēr ir lasītāji, var iegūt lielu efektu. Piemēram, pirmajā dienā bija tā, ka bija pat grūti piecelties, jo visu laiku bija jālasa gliemeži. Otrajā vakarā šajā pašā teritorijā jau bija daudz mazāk gliemežu, varējām turpināt iekarot jaunas teritorijas.

Ja pirmajā vakarā bija ap 70 litriem gliemežu, tad otrā – vairs tikai 35 litri, lasījām arī jaunās teritorijās, kur pirmajā vakarā nerasījām,» stāsta Aina.

Biedrības «Pret Spānijas kailgliemeži» mērķis ir efektīva un zinātniski pamatota kailgliemežu apkarošana, kā arī tiesiskās vides sakārtošana. Biedrība ir atvērta sadarbībai ar cilvēkiem un organizācijām, kas vēlas iesaistīties Spānijas kailgliemeža izplatības ierobežošanā pašvaldību vai valsts līmenī. Vērts ielūkoties arī Ainas Jēkabsones izveidotajā mājaslapā www.spanijaskailgliemezis.lv un Facebook grupā «Spānijas KailGliemezis», kurā apvienojušies vairāk nekā 3800 cilvēku no visas Latvijas, lai iegūtu nozīmīgu informāciju par šo invazīvo sugu un saņemtu atbalstu/ ieteikumus no līdzcilvēkiem. Savukārt platformā ManaBalss.lv joprojām var parakstīties par iniciatīvu «Spānijas kailgliemezis ir jāiekļauj Latvijas invazīvo sugu sarakstā». ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». Par projekta raksta «Cīņa ar invazīvajām sugām iespējama tikai visiem kopā» saturu atbild SIA «Vietējā».

MAF
Mediju atbalsta fonds